

Ümit GÜVEYİ

Demokratik Devlet İlkesi Çerçevesinde
**Seçimlerin Yönetimi ve
Denetimi**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XI
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

Teorik Boyutuyla Genel Kavramsal Çerçeve

I. Demokratik Devlet İlkesinin Temel Unsurları	5
A. Demokrasiye Dair Kavramsal Karmaşa Sorunu	5
B. Demokraside Yaşanan Algısal Değişiklik Olgusu	7
C. Demokrasiyi Tanımlama Meselesi.....	14
D. Demokrasiyi Somutlaştırmada Ampirik Yaklaşım	18
1. Dahl: Poliarşal Demokrasi Yaklaşımı	19
2. Ampirik Yaklaşımın İki Takipçisi: O'Donnell ve Powell	21
3. Değerlendirme: Demokratik Devlet İlkesinin Ölçütleri.....	22
II. Demokratik Seçimlerin Temel Unsurları	23
A. Seçim Kavramı.....	24
1. Ortaya Çıkışı: Temsili Yönetim Anlayışının Yükselişi.....	25
2. Temsili Yönetimin (Siyasi İktidarın) Meşruluk Kaynağı.....	28

a. Teokratik Teoriler.....	29
b. Demokratik Teoriler: Halk Egemenliği ve Milli Egemenlik Teorisi.....	30
c. Teorilerin Eleştirisi	35
B. Oy Hakkı.....	37
1. Oy Hakkının Kapsamı	38
2. Oy Hakkının Demokratik İlkeleri.....	41
a. Genel Oy İlkesi.....	42
b. Bireysel Oy İlkesi.....	42
c. Eşit Oy İlkesi.....	44
d. Serbest Oy İlkesi.....	45
e. Gizli Oy İlkesi.....	46
f. Açık Sayım ve Döküm İlkesi.....	47
g. Hukuki Güvence İlkesi.....	47
C. Demokratik Seçimler.....	48
1. Bireylerin ve Siyasi Partilerin Hak ve Yükümlükleri	49
a. Oy Hakkına İlişkin Şartlar.....	50
(1). Oy hakkının demokratik ilkeleri sağlanmalıdır.....	50
(2). Oy hakkının fiili kullanımına ilişkin somut şartlar oluşturulmalıdır.....	50
(3). Bireyler ve siyasi partiler söz konusu şartlara uymalı ve başkalarının hak ve özgürlüklerini ihlal etmemekle yükümlü tutulmalıdırlar.....	51
b. Bağlı Haklara İlişkin Şartlar	51
(1). Yaşam hakkı (kişinin maddi ve manevi varlığının korunması) sağlanmalıdır.	51
(2). Seçme, seçilme ve eşit şartlarda siyasi faaliyette bulunma hakkı sağlanmalıdır.....	52
(3). Düşünce ve kanaat özgürlüğü ile düşünceyi açıklama ve yayma (ifade) özgürlüğü sağlanmalıdır.....	53
(4). Dernek kurma ve toplantı özgürlüğü sağlanmalıdır.	54
(5). Uluslararası hukuk tarafından tanınan sair ilişkili hak ve özgürlüklerin sağlanması gerekmektedir.	55

2.	Devletin Hak ve Yükümlülükleri.....	56
(1).	Seçimlerin demokratik ve adil bir biçimde, düzenli ve makul aralıklarla gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. ..	56
(2).	Siyasi partilere ilişkin demokratik şartların işlevsel kılınması gerekmektedir.....	56
(3).	Eğitim hakkının gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.	57
(4).	Seçime ilişkin haklara yönelik sınırlamaların meşru olması gerekmektedir.	57
(5).	Seçim uyuşmazlıklarının adil bir şekilde çözümlenebilmesi gerekmektedir.....	58
3.	Değerlendirme: Demokratik Seçim Ölçütleri	58
III.	Seçimlerin Yönetimi ve Denetimi	59
A.	Seçimlerin Yönetimi.....	60
1.	Seçim Yönetimi Modelleri	60
2.	Seçim Kurullarına İlişkin Temel İlkeler	63
a.	Bağımsızlık.....	63
b.	Tarafsızlık.....	64
c.	Dürüstlük	65
d.	Şeffaflık.....	66
e.	Etkinlik	67
f.	Profesyonellik.....	67
g.	Hizmet Bilinci	68
B.	Seçimlerin Denetimi	68
1.	Seçim Denetimi Modelleri.....	69
a.	Siyasal Denetim	70
b.	Yargısal Denetim	71
2.	Seçimlerin Denetimine İlişkin Temel İlkeler	72
a.	Şikâyet (Başvuru) Hakkı	73
b.	Tarafsız ve Bağımsız Bir Çözüm Mercii.....	74
c.	Etkili ve Ulaşılabilir Bir Çözüm Yolu	76
3.	Değerlendirme: Seçimlerin Yönetimi ve Denetimine İlişkin İlkeler	78

İkinci Bölüm

Teoriden Somuta Doğru: Mevzuat ve Uygulama

I. Seçim Hukuku Ve Kaynakları.....	81
A. Seçim Hukuku Kavramı.....	81
B. Seçim Hukukunun Kaynakları.....	82
1. Uluslararası Kaynaklar.....	82
a. Evrensel İnsan Hakları Belgeleri.....	83
(1). İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi.....	83
(2). Kadınların Siyasal Haklarına İlişkin Sözleşme.....	84
(3). Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi	85
(4). Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi	87
b. Bölgesel İnsan Hakları Belgeleri.....	88
(1). Amerikan İnsan Hakları ve Ödevleri Beyannamesi..	88
(2). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	88
(3). Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi.....	89
(4). Afrika İnsan ve Halkların Hakları Sözleşmesi.....	90
c. Diğerleri.....	92
2. Türk Seçim Hukuku'nun Kaynakları	93
a. Uluslararası Sözleşmeler	93
b. Anayasa	94
(1). Seçme, Seçilme ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakları	94
(2). Siyasi Parti Özgürlüğü	100
(3). Bağlı Hak ve Özgürlüklere İlişkin Hükümler.....	107
c. İlgili Kanunlar	110
d. Yüksek Seçim Kurulu Genelgeleri, İlke Kararları ve Kararları.....	113
e. Diğer Kaynaklar.....	114
II. Türkiye'de Seçim Kurulları.....	115
A. Yüksek Seçim Kurulu.....	116
1. Genel Olarak Ortaya Çıkış Süreci.....	116

2. Organik Yapısı ve Görevleri	120
3. Niteliği	125
4. Kararlarının Niteliği.....	130
B. Diğer Seçim Kurulları	132
1. İl Seçim Kurulu.....	132
2. İlçe Seçim Kurulu.....	134
3. Sandık Kurulu	136
4. Yurtdışı İlçe Seçim Kurulu.....	138
C. Değerlendirme	140
III. Türkiye’de Uygulanan Seçimlerin Yönetimi ve Denetimi Sistemi Üzerine Kısa Bir Değerlendirme	141
A. Türkiye’de Uygulanan Sistemin Ana Hatları.....	141
B. Değerlendirmenin Boyutu	142
C. Değerlendirme	142
1. Uluslararası Kuruluşlar Açısından	142
2. Seçimlerin Yönetimi ve Denetimine İlişkin İlkeler Açısından.....	144
3. Teknolojik Açıdan: Elektronik Oylama	150
SONUÇ	157
KAYNAKÇA	163